

ouders zijn strafstoeltje beu

Als kinderen ongehoorzaam zijn, grijpt menig ouder naar het strafstoeltje waar driftige peuters en bokkige kleuters hun straf moeten uitzitten. Maar hoe effectief is dit door tv-programma's mateloos populair geworden middel nu werkelijk? Pedagoog Emmeliek Boost: 'Het strafstoeltje is een laatste redmiddel. In alle andere gevallen lost het helemaal niets op.'

In een filmpje op YouTube is te zien hoe nanny Jo Frost van het tv-programma EHBO: Eerste Hulp Bij Opvoeden een Amerikaans gezin helpt de orde in huis te herstellen. Vooral de zevenjarige zoon Joseph van de familie Webb drijft de ouders, naar wie hij weigert te luisteren, tot wanhoop. Frost laat Josephs moeder zien hoe ze hem moet aanpakken. Ze leert haar de 'naughty chair'-techniek.

Als de jongen ondeugend is, moet hij zeven minuten (zijn leeftijd in minuten) op een stoeltje in de gang blijven zitten. Wat volgt is een kat-en-muis-spel. Joseph krijgt straf, maar neemt de benen, zodra hij op het stoeltje zit. Zijn moeder houdt vol, ze neemt de stoel zelfs mee op sleeptouw door het huis, alles om Joseph te laten zitten.

Na ongeveer een uur geeft Joseph het op. Zijn moeder heeft een langere adem, ze heeft van nanny Jo geleerd om vol te houden. Zij is de baas, niet Joseph.

Het veelbekeken programma van Frost, maar ook het Nederlandse Schatjes van de EO, heeft ervoor gezorgd dat het strafstoeltje in veel gezinnen behoort tot het standaard repertoire van opvoedtechnieken waarover ouders beschikken. Dat constateert pedagoog Emmeliek Boost van praktijk De Opvoeddesk.

"Alle ouders die hier een workshop volgen, kennen het stoeltje en gebruiken het. En allemaal hebben ze er schoon genoeg van." Dat verbaast Boost niet. Volgens haar is het strafstoeltje alleen in uitzonderlijke gevallen een adequaat middel. "Het is een laatste redmiddel, voor wie echt niet anders kan." En dat geldt volgens Boost voor ongeveer slechts zeven procent van de ouders. De meerderheid heeft helemaal geen hulp nodig à la Schatjes, en dus ook geen strafstoel.

UITWEG

"Die zeven procent zit er helemaal doorheen, ziet geen andere uitweg dan zijn kind even af te zonderen. In alle andere gevallen lost het strafstoeltje helemaal niets op. Het verslechtert de relatie met je kind. Je neemt hem niet serieus en geeft hem te kennen dat hij eigenlijk nog niet meetelt. Met als gevolg dat hij in verzet komt."

Het maakt het strafstoeltje een middel dat helemaal niet zo simpel werkt, ook al doen de tv-programma's anders geloven. In het filmpje van de Webbs legt Frost de techniek van het strafstoeltje in een paar simpele stappen uit: ga op kniehoogte zitten, zet een autoritaire stem op en leg uit waarom je kind daar moet zitten. "Ouders die toch al onzeker zijn over hun competentie als opvoeder, worden nóg onzekerder. Die denken: 'Nou is het zó makkelijk, en toch lukt het me niet.'"

ONZINNIG

De laatste stap in het instructiefilmpje van Frost: laat je kind zijn excuses aanbieden. Boost schampert. "Het is onzinnig om een jong kind zijn excuses te laten aanbieden. Hij kan het woordje 'sorry' zeggen, maar er is geen sprake van gewetenswroeging. Het volgende moment slaat hij zijn broertje weer. Beter is het om hem aan te sporen zijn broertje te troosten. Op die

manier leert hij dat slaan pijn doet en niet mag. Straf heeft pas zin als een kind acht jaar of ouder is.”

Aan opvoeden anno nu moet helemaal geen straf te pas komen, vindt Boost, die eerder het boek ‘Opvoeden... geniet ervan!’ schreef, een pleidooi tegen de strafcultuur. “Straf is in onze cultuur verankerd, we denken dat het de enige manier is om kinderen te laten doen wat we willen. Begrijpelijk, want tot aan de jaren zestig was straf vanzelfsprekend. Ouders zeiden hun kinderen wat ze niet mochten doen, en dat was dat. Dat werkte op het schaamtegevoel van een kind.”

Maar zo willen ouders niet meer opvoeden. “Ze willen respect hebben voor de eigen aard en inbreng van het kind. Kinderen mogen hun mond opendoen.”

Die mondigheid heeft een keerzijde. “Kinderen zorgen voor een revolutie. Ze zijn de nieuwkomers op de wereld, toetsen jouw patronen en regels, harken de boel omver. Logisch dat ze niet meteen luisteren, maar het maakt opvoeden wel tot een uitdaging.”

Het geheim van opvoeden zonder straf? “We zijn geneigd te focussen op alles wat niet goed gaat. Maar een kind dat alleen aandacht krijgt als hij iets niet goed doet, kan uiteindelijk helemaal niet meer vooruit. Tot hij zo tiranniek lastig is, dat je niets anders kan doen dan hem op het strafstoeltje zetten.”

AMBIVALENT

Ondanks haar kritiek op het straffen van kinderen, juicht Boost tv-programma’s zoals Schatjes alleen maar toe. “Dankzij die programma’s is nu wel duidelijk dat de roze wolk van het ouderschap lang niet altijd zo mooi roze is. En dat het niet erg is om ambivalent te zijn over het ouderschap. Kinderen opvoeden is een mooie klus, die veel van je vergt. Dat je kind soms weigert mee naar huis te gaan, zegt niets over jouw capaciteiten om een goede ouder te zijn.” En: “Jo Frost laat zien dat het altijd erger kan.”

‘STOEL KAN GOED MIDDEL ZIJN’

Fina van der Pol-Drent, een van de psychologen die in het tv-programma Schatjes ouders helpt opvoedproblemen op te lossen, staat achter het gebruik van het strafstoeltje. Al spreekt ze liever van ‘nadenkstoel’ of ‘time-outstoel’ en benadrukt ze dat het nooit meteen moet worden ingezet. Beter is het om eerst andere maatregelen te nemen, zoals het stellen van regels en grenzen, het geven van positieve aandacht en het belonen van goed gedrag. Werkt dat allemaal niet, dan kan het helpen om een kind even apart te zetten. Het toepassen van een time-out is inderdaad niet zo eenvoudig. “Toch is dat geen reden om te zeggen: ‘Adviseer het maar niet, want het werkt niet.’ Bij bepaalde ouders, bepaalde kinderen en bepaald gedrag, kan het een goed pedagogisch middel zijn. Eerder zou ik zeggen adviseer het wel, maar geef duidelijke uitleg en instructies.”

WORKSHOP: OPVOEDEN ZONDER STOELTJE

Voor ouders die willen opvoeden zonder strafstoeltje of time-out geeft pedagoog Emmeliek Boost woensdagavond 13 mei de workshop ‘Opvoeden zonder strafstoel!’. Meer informatie op www.opvoeddesk.nl.